

SPIS TREŚCI

WSTĘP FILIP SPRINGER

10

1 POMORZE ZACHODNIE

12

1. Barlinek **Młyn Papiernia** 16
2. Borowo **Elektrownia wodna** 17
3. Cieszyń **Niedokończona autostrada Berlinka** 17
4. Darłowo **Most Rozsuwany im. kapitana Witolda Huberta** 18
5. Dolsk **Stara Kuźnia** 18
6. Gąski **Latarnia w Gąskach** 19
7. Gryfice **Nadmorska Kolej Wąskotorowa** 20
8. Gryfice **Wystawa Zachodniopomorskich Kolei Dojazdowych** 20
9. Jarosławiec **Latarnia Morska Jarosławiec** 21
10. Karlino **Most kolejowy** 22
11. Kołobrzeg **Latarnia Morska Kołobrzeg** 22
12. Koszalin **Koszalińska Kolej Wąskotorowa** 23
13. Lędzin **Wiatrak** 24
14. Niechorze **Latarnia Morska Niechorze** 25
15. Niechorze **Park Miniatur Latarni Morskich** 25
16. Ościnów **Dolny Dawna fabryka celulozy** 26
17. Police **Ruiny fabryki benzyny syntetycznej** 27
18. Połczyn-Zdrój **Browar Połczyn-Zdroj** 27
19. Rościno **Elektrownia wodna** 28
20. Szczecin **Kolejowy most zwodzony w Szczecinie** 28
21. Szczecin **Muzeum Techniki i Komunikacji – Zajezdnia Sztuki** 29
22. Szczecin **Podziemne Trasy Szczecina** 30
23. Świnoujście **Wieża Goeben** 31
24. Świnoujście **Terminal LNG im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Świnoujściu** 31
25. Świnoujście **Latarnia Morska** 32
26. Świnoujście **Miejskie przeprawy promowe w Świnoujściu** 33
27. Łobez **Młyn nad Starą Regą** 33
28. Trzebiatów **Elektrownia Wodna** 34
29. Wapnica **Jezioro Turkusowe** 34
30. Żydowo **Elektrownia Żydowo** 35

FABRYKA A NOWOCZESNOŚĆ FILIP SPRINGER

36

2 POMORZE GDAŃSKIE

38

1. Biała Góra **Śluza i przystań** 42
2. Bielkowo **Elektrownia wodna Bielkowo na Raduni** 42
3. Bielówek **Browar Amber** 43
4. Biesowice **Elektrownia wodna Biesowice na Wieprzy** 44
5. Buszkowo **Kamienny most** 44
6. Bydgoszcz **Spichlerze nad Brdą** 45
7. Bydgoszcz **EXPLOSEUM – Centrum techniki wojennej DAG Fabrik Bromberg** 46
8. Bydgoszcz **Muzeum Mydła i Historii Brudu** 46
9. Bydgoszcz **Śluza Miejska w Bydgoszczy** 47
10. Bydgoszcz **Kanał Bydgoski, Muzeum Kanału Bydgoskiego** 48
11. Bydgoszcz **Most Fordoński im. Rudolfa Modrzejewskiego** 48
12. Bytów **Most nad Borują** 49
13. Chobielin **Młyn wodny** 50
14. Drewnica **Wiatrak kozłowy** 50
15. Fojutowo **Akwedukt** 51
16. Gdańsk **Centrum Hewelianum** 52
17. Gdańsk **Polska Filharmonia Bałtycka im. Fryderyka Chopina** 53
18. Gdańsk **Spichlerze na Ołowiance** 54
19. Gdańsk **Statek-Muzeum „Sołdek”** 55
20. Gdańsk **Żuraw w Gdańsku** 57
21. Gdańsk **Wielki Młyn** 58
22. Gdańsk **Latarnia morska Gdańsk Nowy Port** 58
23. Gdańsk **Stocznia Gdańska** 59
24. Gdańsk **Młyny nad Potokiem Jelitkowskim** 60
25. Gdańsk **Zabytkowa Kuźnia Wodna w Oliwie** 60
26. Gdańsk **Drewnica Śluza Gdańska Głowa** 61
27. Gdańsk **Mikoszewo Przekop Wisły** 62
28. Gdynia **Okręt-Muzeum ORP „Błyskawica”** 63
29. Gdynia **Port Gdynia** 63

21. Poznań Lech Browary Wielkopolski	119	17. Piaseczno Piaseczyńsko-Grójecka Kolej Wąskotorowa	149
22. Poznań Stary Browar	120	18. Piotrków Trybunalski Centrum Edukacji Browarniczej	150
23. Poznań Turystyka Kolejowa TurKol.pl	122	19. Płock Mosty	150
24. Ptaszkowo Grodziska Kolej Drezynowa	122	20. Płock Wieża ciśnień	151
25. Prusim Skansen Ołęderski Olandia	123	21. Płock Rafineria Orlen	152
26. Nowe Skalmierzyce Dworzec kolejowy	124	22. Radom „Air Show” Radom	153
27. Śrem Śremska wieża ciśnień	124	23. Radotki Osada Młynarza	153
28. Szreniawa Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego	125	24. Rogów Kolej Wąskotorowa Rogów – Rawa – Biała	154
29. Szamotuły Zespół wodociągów Szamotuły	126	25. Sierpc Browar Kasztelan	154
30. Śmigiel Śmigielska Kolej Wąskotorowa	126	26. Skierniewice Dworzec w Skierniewicach	155
31. Środa Wielkopolska Średzka Kolej Powiatowa	127	27. Skierniewice Parowozownia Skierniewice	155
32. Turek Domy tkaczy	127	28. Sochaczew Muzeum Kolei Wąskotorowej	156
33. Turew Gorzelnia Turew	128	29. Solca Wielka Wiatrak w Solcy Wielkiej	157
34. Wolsztyn Parowozownia Wolsztyn	128	30. Suliszew Młyn w Suliszewie	157
35. Wolsztyn Parada Parowozów w Wolsztynie	129	31. Warszawa Hala Koszyki	158
36. Witnica Browar Witnica	130	32. Warszawa Stacja Muzeum	160
37. Wenecja Wenecka Noc z Parowozami	130	33. Warszawa Fabryka Czekolady E. Wedel	160
38. Żnin Żnińska Kolej Powiatowa	131	34. Warszawa Mała Warszawa (dawna Fabryka Trzciny)	161

HUMANIZACJA FILIP SPRINGER 132

5 POLSKA CENTRALNA 134

1. Aleksandrów Kujawski Dworzec kolejowy	138
2. Bełchatów Kopalnia odkrywkowa w Bełchatowie	138
3. Ciechanów Browar Ciechan	139
4. Ciechocinek Tężnie i warzelnia soli w Ciechocinku	140
5. Grodzisk Mazowiecki Izba Tradycji Warszawskiej Kolei Dojazdowej	140
6. Huby Ruszczyńskie Góra Kamieńska	141
7. Łęczyca Kopalnia rudy	141
8. Łódź Manufaktura – Zakłady Poznańskiego	142
9. Łódź Księży Młyn	144
10. Łódź Centralne Muzeum Włókiennictwa	145
11. Lutomiersk Tramwaje podmiejskie	145
12. Maurzyce Spawany most	146
13. Mława Mławska Kolej Dojazdowa	147
14. Opoczno Fabryka płytek ceramicznych	147
15. Otrębusy Muzeum Motoryzacji i Techniki	148
16. Pabianice Fabryka Krusche i Ender w Pabianicach	148

6 POLSKA WSCHODNIA 166

1. Augustów Kanał Augustowski	170
2. Augustów Śluza Augustów i Muzeum Kanału Augustowskiego	171
3. Białowieża Dworzec Kolejowy w Białowieży	172
4. Blizna Park Historyczny w Blźnie	173
5. Bondyż Młyny wodne i Chata Rybaka	173
6. Bóbrka Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego w Bóbrce	174
7. Chełm Chełmskie Podziemia Kredowe	175
8. Cisna Bieszczadzka Kolejka Leśna	176
9. Dębica Firma Oponiarska Dębica	176
10. Hajnówka-Topiło Kolejka wąskotorowa	177

11. Iwonicz-Zdrój Kopalnia ropy w Iwoniczu	177	9. Konary Ruiny cukrowni	205
12. Janów Lubelski Skansen Kolei Leśnej w Janowie Lubelskim	178	10. Kowary Sztolnie Żelaza i Uranu	205
13. Gorlice Karpacko-Galicyski Szlak Naftowy	179	11. Legnica Dworzec kolejowy	206
14. Krosno Centrum Dziedzictwa Szkła Krosno	180	12. Leszczyna Skansen i Muzeum Górnictwa	206
15. Lublin Browar „Perła”	182	13. Zapora Leśniańska Elektrownie wodne na Kwisie	207
16. Łańcut Muzeum Gorzelnictwa	183	14. Lewin Kłodzki Wiadukt	207
17. Łupków Tunel pod Przełęczą Łupkowską	183	15. Lwówek Śląski Browar Lwówek	208
18. Mielec Polskie Zakłady Lotnicze Mielec	184	16. Nowa Ruda Kopalnia Węgla Kamiennego „Nowa Ruda”	209
19. Karczmiska Nadwiślańska Kolejka Wąskotorowa	185	17. Nysa Elektrownia wodna	209
20. Opole Lubelskie Centrum Cukrownia	185	18. Otmuchów Zapora i elektrownia	210
21. Płaska Śluza Paniewo	186	19. Piechowice Huta Szkła Kryształowego „Julia	210
22. Przeworsk Przeworska Kolej Wąskotorowa	186	20. Pilchowice Zapora i Elektrownia Wodna Pilchowice	211
23. Puławy Zakłady Azotowe	187	21. Pilchowice Elektrownia Pilchowice I	212
24. Ryboły Wędrujący most	187	22. Sławniowice Kopalnia marmuru	212
25. Solina Zespół Elektrowni Wodnych Solina- Myczkowce	188	23. Srebrna Góra Kolej Sowiogórska	213
26. Solina Zapora i elektrownia w Myczkowcach	188	24. Strzegom Kopalnia granitu	214
27. Stalowa Wola Huta Stalowa Wola	189	25. Szklarska Poręba Muzeum Energetyki Jeleniogórskiej	215
28. Świdnik Polskie Zakłady Lotnicze Świdnik	189	26. Wałbrzych Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia	215
29. Świdnik Muzeum motocykli	91	27. Wałbrzych Linia kolejowa Wałbrzych – Kłodzko	216
30. Tarnobrzeg Dawna kopalnia siarki	191	28. Walim Sztolnie Walimskie Riese	216
31. Uherce Mineralne Bieszczadzkie Drezyny Rowerowe	191	29. Wrocław Hala Stulecia	217
32. Wojciechów Szlak Żelaza i Kowalskich Tradycji	191	30. Wrocław Otwarte Muzeum Techniki	218
33. Zwierzyniec Browar Zwierzyniec	193	31. Wrocław Hydropolis	218
		32. Wrocław Dworzec kolejowy	219
		33. Zgorzelec Most graniczny	220
		34. Złotoryja Mistrzostwa Polski w Piłkaniu Złota	221
		35. Złoty Stok Muzeum Górnictwa i Hutnictwa	221
WIELKA NIEOBECNA FILIP SPRINGER	194		

7 DOLNY ŚLĄSK 196

1. Bolesławiec Most kolejowy	200
2. Bolesławiec Żywe Muzeum Ceramiki	201
3. Duszniki-Zdrój Muzeum Papiernictwa	201
4. Rozdroże Izerskie Kopalnia Kwarcu Stanisław	202
5. Jaworzyna Śląska Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa na Śląsku	202
6. Jaworzyna Śląska Zakłady Porcelany Stołowej Karolina	203
7. Kamienna Góra Muzeum Tkactwa	203
8. Kłodzko Most św. Jana	204

ZACINIONA CYWILIZACJA FILIP SPRINGER 222

8 WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIE I OPOLSKIE 224

SZLAK ZABYTKÓW TECHNIKI

1. Bielsko-Biała Stara Fabryka	228
2. Bytom Elektrociepłownia Szombierki	229
3. Bytom Górnośląskie Koleje Wąskotorowe	229
4. Chorzów Szyb Prezydent	230
5. Cieszyń Browar Zamkowy Cieszyń	230
6. Cieszyń Muzeum Drukarstwa	231

7. Czeladź Galeria Sztuki Współczesnej Elektrownia	231
8. Czerwionka-Leszczyny Familoki	232
9. Częstochowa Muzeum Górnictwa Rud Żelaza	232
10. Częstochowa Muzeum Historii Kolei	233
11. Częstochowa Muzeum Produkcji Zapalek	234
12. Dąbrowa Górnicza Kopalnia Ćwiczebna „Szttygarka”	235
13. Gliwice Muzeum Techniki Sanitarnej	236
14. Gliwice Oddział Odlewnictwa Artystycznego	236
15. Gliwice Radiostacja Gliwice	237
16. Karchowice Zabytkowa Stacja Wodociągowa Zawada	238
17. Katowice Galeria Szyb Wilson	238
18. Katowice Osiedle Giszowiec	239
19. Katowice Osiedle Nikiszowiec	239
20. Katowice Muzeum Śląskie	240
21. Katowice Walcownia Cynku	241
22. Katowice Fabryka Porcelany	241
23. Łaziska Górne Muzeum Energetyki	242
24. Mysłowice Centralne Muzeum Pożarnictwa	243
25. Pszczyna Muzeum Prasy Śląskiej im. Wojciecha Korfa	243
26. Radzionków Muzeum Chleba, Szkoły i Ciekawostek	244
27. Ruda Śląska Kolonia Ficinus	244
28. Rudy Zabytkowa Stacja Kolei Wąskotorowej	245
29. Rybnik Zabytkowa Kopalnia Ignacy	246
30. Siemianowice Park Tradycji	247
31. Świętochłowice Wieża KWK „Polska”	247
32. Tarnowskie Góry Sztolnia Czarnego Pstrąga	250
33. Tarnowskie Góry Zabytkowa Kopalnia Srebra	251
34. Tychy Muzeum Tyskich Browarów Książęcych	253
35. Tychy Browar Obywatelski	254
36. Ustroń Muzeum Ustrońskie im. Jana Jarockiego	254
37. Zabrze Kopalnia „Guido”	255
38. Zabrze Sztolnia Królowa Luiza	256
39. Zabrze Sztolnia Królowa Luiza – Kopalnia	256
40. Zabrze Szyb Maciej	257
41. Żarki Stary Młyn – Muzeum Dawnych Rzemiosł	258

42. Żywiec Muzeum Browaru Żywiec INDUSTRIADA	259 260
---	------------

43. Bielsko-Biała Muzeum Motoryzacji	262
44. Czechowice-Dziedzice Fabryka Zapalek Czechowice	262
45. Kędzierzyn-Koźle Kanał Gliwicki	263
46. Kędzierzyn-Koźle Cementownia Górażdże	263
47. Góra Świętej Anny Kamieniołomy na Górze Świętej Anny	264
48. Kędzierzyn-Koźle Kanał Kłodnicki	264
49. Katowice Fabryka Żarówek Helios	265
50. Dąbrowa Górnicza Huta Katowice	265
51. Katowice Hala Widowiskowo-Sportowa Spodek	266
52. Krapkowice Piece wapiennicze	266
53. Krapkowice Fabryka Obuwia Otmęt	267
54. Łowkowice Wiatrak	267
55. Opole Dworzec kolejowy	268
56. Ozimek Muzeum Hutnictwa	268
57. Ozimek Most żelazny	269
58. Strzelce Opolskie Centrum Browar	269
59. Wisła Głębcze Wiadukt kolejowy	270
60. Zagwizdziej Huta żelaza	271
61. Zdzeszowice Koksownia	272
62. Międzybrodzie Bialskie Elektrownia szczytowo-pompowa Porąbka-Żar	273

9	MAŁOPOLSKA I GÓRY ŚWIĘTOKRZYSKIE	274
1. Bliżyn	Dawna stalownia	280
2. Bobrza	Dawna huta	280
3. Brody	Zapora w Brodach	281
4. Bochnia	Kopalnia „Bochnia”	282
5. Brzesko	Browar Okocim	284
6. Chabówka	Skansen Taboru Kolejowego	284
7. Chabówka	Parowozjada	285
8. Chęciny	Kamieniołom Zygmunto	286
9. Chlewicka	Muzeum Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego	286
10. Ćmielów	Żywe Muzeum Porcelany	287
11. Dębny	Kamieniołom marmurów dębnickich	288
12. Grybów	Browar Pilsweizer	288
13. Grybów	Wiadukt kolejowy Grybów	289
14. Jędrzejów	Świętokrzyska Kolej Dojazdowa	289
15. Końskie	„Kuznice Koneckie”	290

16. Kraków Huta Sędzimir	290	31. Nietulisko Duże Walcownia	301
17. Kraków Fabryka Emalia Oskara Schindlera	291	32. Nowy Sącz Osiedle kolejowe	301
18. Kraków Ośrodek Dokumentacji Sztuki	293	33. Nowa Słupia Muzeum Starożytnego	302
Tadeusza Kantora CRICOTEKA		Hutnictwa Świętokrzyskiego	
19. Kraków C.K. Rządowa Fabryka Tytoniu	293	34. Nowa Słupia Dymarki Świętokrzyskie	303
20. Kraków Kamieniołomy Liban	294	35. Rożnów Zapora w Rożnowie	304
21. Kraków Muzeum Inżynierii Miejskiej	294	36. Samsonów Dawna huta	304
22. Kraków Muzeum Lotnictwa Polskiego	295	37. Sielcia Wielka Muzeum Techniki	305
23. Kraków Zakład Uzdatniania Wody Bielany	296	Zagłębia Staropolskiego	
24. Krzemionki Opatowskie Muzeum	296	38. Sołtyków Cegielnia	306
Archeologiczne i Rezerwat Krzemionki		39. Starachowice Huta Starachowice	306
25. Krzemionki Opatowskie Metalurgia	297	40. Szczucin Muzeum Drogownictwa	307
w epoce kamienia		41. Tenczynek Kopalnia Węgla Kamiennego	307
26. Libusza Muzeum Przemysłu Naftowego	298	„Krystyna”	
i Etnografii		42. Wadowice Młyn Jacka	308
27. Lipinki Kopalnia ropy naftowej	298	43. Wieliczka Kopalnia Soli Wieliczka	310
28. Machory Pudlingarnia	299		
29. Machory Zabytkowy Zakład Hutniczy	299	INDEKS OBIEKTÓW	313
30. Niedzica Zespół Elektrowni Wodnych	300		
Niedzica		INDEKS MIEJSCOWOŚCI	317